

5. VASPITANJE KAO SPECIFIČNO LJUDSKA DELATNOST

Vaspitanje je specifična ljudska delatnost:

1. posebna društveno-istorijska pojava i delatnost –
DRUŠTVENO-ISTORIJSKI ASPEKT
2. usmerava se razvoj ličnosti – **INDIVIDUALNI
ASPEKT**
3. ostvaruje se međusobna komunikacija i
interakcija vaspitača i vaspitanika –
**INTERAKCIJSKO-KOMUNIKACIJSKI
ASPEKT**

INDIVIDUALNI ASPEKT VASPITANJA

- čovek kao biološko i društveno biće,
- individua, ličnost, razvoj,
- individualni i društveni značaj vaspitanja,
- faktori razvoja ličnosti.

Najpre smo vaspitanje posmatrali s aspekta društva i generacija u određenom društvu, a sada tu istu pojavu i proces posmatramo u odnosu na razvoj pojedine ličnosti.

Iako će se ovaj aspekt vaspitanja sagledati relativno samostalno, ne sme se zaboraviti činjenica da se vaspitanje ne može vršiti, niti postojati izvan društva, tako da ovaj aspekt treba razumeti kroz povezanost sa društveno-generacijskim aspektom.

Pojam: **INDIVIDUA**

Čovek: - biološko biće,

Nasleđe: - biološka osnova, telesna konstitucija,
endokrini sistem, nervni sistem,

Sazrevanje biološke osnove.

Pojam: **LIČNOST**

Čovek: društveno biće (persona, lat.)- ličnost.

Psihološki, filozofski, antropološki, socijalni pojam.

Definicija: Jedinstvena organizacija osobina formirana uzajamnim delovanjem organizma i socijalne sredine.

Razvoj ličnosti: - biološka osnova,
- socijalna sredina,

Učenje: - sticanje vlastitog iskustva,
-usvajanje iskustva drugih.

preduslov za učenje, osnova psihičkog razvoja:
fiziološki razvoj.

Učenje: promene:

- vlastita aktivnost,
- unutrašnji podsticaji (nasleđe, sazrevanje),
- spoljašnji podsticaji (okolina).

Prenošenje nasleđa:

- biološko (sazrevanjem),
- socijalno (učenjem).

FAKTORI RAZVOJA LIČNOSTI

1. **NASLEĐE** (geni, dispozicije)
2. **SREDINA**: prirodna i društvena
3. **VLASTITA AKTIVNOST**

A VASPITANJE?

VASPITANJE - MESTO I ULOGA vaspitanja kao faktora u razvoju ličnosti

Uticaji okoline (sredine): porodica, vrtić, škola, ulica, mediji...

Uticaji mogu biti:

- svesni, namerni, intencionalni, i
- nesvesni, nenamerni, neintencionalni.

Podsticanje vlastite aktivnosti, realizovanje potencijalnih: osobina, sposobnosti i svojstava ličnosti.

Personalizacija i socijalizacija.

NASLEĐE KAO FAKTOR RAZVOJA LIČNOSTI:

- preduslov svakog vaspitanja i razvoja,
- nasleđene osobine su samo dispozicije koje se mogu, ali ne moraju razviti.

SREDINA KAO FAKTOR RAZVOJA LIČNOSTI:

- prirodna,
- društvena

AKTIVNOST KAO FAKTOR RAZVOJA LIČNOSTI:

- jedan od odlučujućih faktora,

VASPITANJE KAO FAKTOR RAZVOJA LIČNOSTI:

**- JEDINI FAKTOR KOJI DELUJE
NAMERNO, PLANSKI, ORGANIZOVANO.**

TEORIJE O FAKTORIMA RAZVOJA LIČNOSTI

NATIVISTIČKA teorija:

- tumači razvoj čoveka na osnovu urođenih, bioloških faktora
- nasleđe je odlučujući faktor,
- dete se rađa kao čovek u malom,

- tokom razvoja, dete samo izražava urođene osobine i sposobnosti,
- priroda deteta je ta koja vaspitava,
- negiraju moć vaspitanja – PEDAGOŠKI PESIMIZAM,
- najznačajniji predstavnici: Platon, Aristotel, Hol, Šopenhauer, Lombroso, Bjelinski, Parker.

EMPIRISTIČKA teorija:

- negira nasleđe i prirodne dispozicije,
- sredini, tj. spoljnim faktorima daje odlučujuću ulogu u vaspitanju,
- precenjuju moć vaspitanja – **PEDAGOŠKI OPTIMIZAM**,
- predstavnici: Džon Lok, Helvecije, Holbah...

TEORIJA O DVA FAKTORA – TEORIJA KONVERGENCIJE

- za razvoj čoveka, važnu ulogu ima nesleđe (geni), ali i sredina, tj. ovi faktori podjednako utiču, dopunjuju se, tj. KONVERGIRAJU,

- čovek je ono što učini PRIRODA U NJEMU i SREDINA IZVAN NJEGA,

- nedostatak ove teorije – zanemarena je lična aktivnost čoveka, vaspitanika,

- predstavnik: Viliyam Luis Štern (1871-1938).

MULTIFAKTORSKA teorija:

- na razvoj čoveka utiču **BROJNI FAKTORI**.

INTERAKCIJKO-KOMUNIKACIJSKI ASPEKT

Vaspitanje se uvek odvijalo i odvija se na relaciji:

VASPITAČ – VASPITANIK

Određeno je **KVALITETOM** ljudskog odnosa.

Odvija se **DVOSMERNNO**, u međuljudskom odnosu.

Zasniva se na saradnji, interakciji, komunikaciji.

Zavisi od kvaliteta interakcije i komunikacije.
(Najhumanija komunikacija – DIJALOG).

Dvosmerna delatnost, u kojoj se usavršava i razvija ličnost vaspitanika, ali i vaspitača.

Značaj EMPATIJE: sposobnost projekcije vlastite ličnosti u ličnost drugog, da bismo ga bolje razumeli.

Ovaj treći, INTERAKCIJSKO-KOMUNIKACIJSKI aspekt vaspitanja, omogućava da vaspitanje sagledamo kao NAJKONKRETNIJU DELATNOST, u kojoj se prelamaju i društvene i individualne zakonitosti.

Dok je na nivou vaspitanja kao društveno-istorijske i generacijske pojave, cilj vaspitanja moguće posmatrati samo kroz OPŠTI CILJ, koji je bio postavljen u pojedinim društvenim razdobljima, na nivou vaspitanja kao individualne pojave, u kojoj sagledavamo proces razvoja ličnosti, kroz komunikaciju i interakciju sa vaspitačem, konkretizacija opšteg cilja vaspitanja vrši se putem vaspitnih zadataka.

Konkretizacija se može vršiti na različite načine.

Jedna od najpoznatijih je Blumova taksonomija, koja konkretizaciji ili razradi vaspitno-obrazovnih zadataka pristupa s tri aspekta vaspitanikove ličnosti i psihostrukture procesa učenja:

1. saznajnog (kognitivnog),
2. afektivnog i
3. psihomotornog područja.

Postavljajući te zadatke u vaspitno-obrazovnom procesu, treba brinuti o:

1. OPŠTEM DRUŠTVENOM CILJU VASPITANJA,

2. PSIHOFIZIČKIM SPOSOBNOSTIMA VASPITANIKA/UČENIKA, na određenom uzrastu i

3. MOGUĆNOSTIMA SREDINE.

Literatura korišćena za pripremu predavanja za celinu
br. 5:

1. Bakovljević, M. (1998): Osnovi pedagogije, Sombor, Učiteljski fakultet
2. Trnavac, N., Đorđević, J. (1992): Pedagogija, Beograd, Naučna knjiga
3. Grandić, R. (2004): Uvod u pedagogiju, priručnik, Novi Sad, izdanje autora
4. Pedagoška enciklopedija (1989) redakcija Šimleša, P., Potkonjak, N., tom 2., Beograd, ZZUINS